

Tıbbi Malpraktis ve Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası

İsmail Yıldırım

Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Çorum, Türkiye

ÖZET

Son yıllarda malpraktis (tıbbi uygulama hataları) davalarında meydana gelen artışlar hekimlere mesleki bir korumanın gerekliliğini gündeme getirmiştir. Sigorta şirketleri hekimler aleyhine ileri sürülen tazminat taleplerine teminat sağlamak için Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası adı altında sigortama işlemi yürütmektedirler. Bu çalışmada hekim mesleki sorumluluk sigortasının Türkiye'deki mevcut işleyişinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar sözcükler: tıbbi uygulama hataları, sigorta, hekim mesleki sorumluluk sigortası

MEDICAL MALPRACTICE AND PHYSICIAN PROFESSIONAL LIABILITY INSURANCE

ABSTRACT

In recent years, the increase in medical malpractice (medical application errors) cases has necessitated that physicians take measures to protect themselves. In order to provide guaranteed payments for compensation cases against physicians, insurance companies are now offering what is called physician professional liability insurance. In this study, we intend to investigate the use of physician professional liability insurance in Turkey.

Key words: medical malpractice, insurance, physician professional liability insurance

Günümüzde kitle iletişim araçlarının hızlı gelişimi, bilgiye ulaşımın daha kolay olması, okuryazar oranındaki artışlar bireyleri hakları konusunda daha bilgili ve bilinçli bir hale getirdi. İnsan hakları ve hasta hakları gibi olgular bireylerin bilinçaltına yerleşmiş durumdadır. Haklarının bilincinde olan ve bu haklara saygı gösterilmesini bekleyen, gerektiğinde hakkını aramak konusunda hiç çekinmeyen bireyler toplumun çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu değişim özellikle konunun insan hayatı olduğu sağlık sektöründe kendini iyiden iyiye hissettirmektedir. Sağlık sektöründe çalışanların hastalar üzerindeki sorumlulukları artmaktadır.

Bireyler, herhangi bir hastalık neticesinde sağlık kurumlarına en kısa sürede ulaşmak, hastalıklarına biran evvel teşhis konulmasını ve en hızlı şekilde iyileşmeyi

beklemektedirler. Bu süreç zarfında hekimlerin yanlış teşhis ve tedavi uygulamaları, bunun neticesinde hastalara zarar vermeleri kabul edilebilir bir durum değildir. Tıbbi malpraktis dediğimiz hekimlerin mesleki uygulamalarındaki hatalı, kusurlu hareketleri sonucu meydana gelen zararlar neticesinde sağlık kurumlarına ve hekimlere hukuki yaptırımlar uygulanmaktadır. Meydana gelebilecek herhangi bir durumun tıbbi uygulamadan kaynaklanıp kaynaklanmadığını, uygulanan tıbbi müdahalenin kusurlu olup olmadığının bilirkişiler, Yüksek Sağlık Şurası, Adli Tıp Kurumu aracılığıyla belirlenmeye çalışılmaktadır.

Sigorta Şirketleri, sağlık sektöründe çalışanların mesleki faaliyetlerini icra ederken meydana gelebilecek zararlar neticesinde hekimlere mesleki koruma kalkını oluşturarak güven ve huzur içinde hizmet vermelerini temin etmek amacıyla "Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası" adı altında hekimlere güvence sağlamaktadır. Hekim Mesleki

Sorumluluk Sigortası Türkiye’de 30 Temmuz 2010 tarihi itibarıyla zorunlu hale gelmiş ve tam adı “Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası” olarak düzenlenmiştir (1). Sigorta şirketlerinin sağladığı bu sigorta ürünü, hekimlerin herhangi bir mesleki faaliyeti nedeniyle verdikleri zararlara karşı hekim aleyhine açılan davalardaki tazminata güvence sağlamaktadır.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm tıbbi uygulamalarda hekimlerin ve kurumların hukuki sorumlulukları, açılan davalar ve ödenen tazminatlar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası geniş açılarla ele alınmıştır.

Tıbbi uygulama hatalarında (Malpraktis) hekim sorumluluğu

Malpraktis, “kötü, hatalı uygulama” anlamına gelmektedir. “*Tıbbi Malpraktis*” ise “tıp mesleği mensuplarının mesleki uygulamalarındaki hatalı, kusurlu hareketleri sonucu ortaya çıkan bir durumu” anlatır (2). Tıbbi kusur veya tıbbi uygulama hataları anlamına da gelen tıbbi malpraktis, hekimin hukuki açıdan sorumluluklarının temelini oluşturur. “Bu olgu, kusura dayanan tıp hukuku sorumluluğunun doğabilmesi için gerekli en temel koşuldur” (3).

Hekimler mesleklerini serbest, özel sağlık kurum ve kuruluşlar ile sağlık servislerinde sözleşme dâhilinde ya da kamu sağlık kurum ve kuruluşlarında kamu görevlisi olarak yürütürler. Diğer mesleklerde olduğu gibi hekimlerin de mesleki faaliyetlerinden dolayı çeşitli sorumlulukları bulunmaktadır. Türk Hukuk sisteminde hekimlerin sorumluluklarına yönelik özel bir kanun düzenlemesi bulunmamaktadır. Genel hükümler çerçevesinde yani Ceza Hukuku, Medeni Hukuk ve İdare Hukuku içerisinde çeşitli hükümler bulunmaktadır.

Hukuki açıdan başta hekimler olmak üzere sağlık çalışanlarının kanunlardan doğan sorumlulukları şu şekilde gruplandırılabilir:

- Tıbbi Yanlış Uygulamadan Doğan (Malpraktis) Hukuki Sorumluluk
- Ceza Hukuku Açısından Hekimin Mesleki Sorumluluğu
- Medeni Hukuk Açısından Hekimin Mesleki Sorumluluğu
- İdare Hukuku Açısından Hekimin Mesleki Sorumluluğu

Ceza Hukuku Yönünden Hekimin Mesleki Sorumluluğu; en genel anlamıyla hekimin mesleki faaliyetini yürütürken işlediği suçlarla, bu mesleğin icra edilmesinden dolayı işlenmiş olabileceği suçları kapsamaktadır.

İdare Hukuku Yönünden Hekimin Mesleki Sorumluluğu; kamuya ait sağlık kurum ve kuruluşlarında mesleklerini icra eden hekimlerin idare hukukundan doğan idari sorumlulukları vardır. İdari sorumluluk açısından, kınama, uyarı, kademe ilerlemesinin durdurulması, maaştan kesme ile hekimlikten men cezaları söz konusudur. Kamuya ait sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan hekimlerin işlenmiş oldukları suçlardan yargılanabilmeleri için kurum amirinin izin vermesi gereklidir. Son yıllarda, kamu çalışanları için açılan soruşturmalarda, ilgili kurum amirlerinin çalışanların yargılanması iznini verdiğini görmekteyiz (4).

Medeni Hukuk Yönünden Hekimin Mesleki Sorumluluğu; “medeni hukukta sorumluluktan söz edebilmek için tazminat açısında incelememiz gerekir ki bu da zararın olağan sonucunun ortaya çıkmış olması lazımdır. Sözleşme ve haksız fiilden kaynaklı bir kimse karşı tarafa verdiği zarardan sorumludur” (5).

“Her tıbbi müdahale, hasta açısından, belirli bir risk oluşturmaktadır. Hekimlik uygulamalarının doğasından kaynaklanan bu riskler hekim tarafından gerekli tüm dikkat ve özen gösterilmiş olsa bile kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Komplikasyon olarak tanımlanan bu sonuçtan hekimlerin sorumlu tutulabilmesi hukuken mümkün değildir. Ancak tıbbi müdahalede bulunan hekim, komplikasyonu zamanında fark etmez ya da fark ettiği halde gerekli önlemleri almaz ise komplikasyon, malpraktise dönüşür” (6).

Tıbbi malpraktis ile komplikasyon ayrımı ile sonuçtan doğan sorumluluklar Tablo 1’de verilmiştir (2).

Tablo 1. Tıbbi malpraktis ve komplikasyon açısından sorumluluklar

Zararlı sonucun özellikleri		Sonucun adı	Sonuca karşı sorumluluk
Öngörülemeyen	Önlenemeyen	Kaza, Tesadüf	Sorumluluk meydana gelmez.
Öngörülebilir	Önlenemeyen	Komplikasyon	Sorumluluk meydana gelmez. (Öngörülebilir zararlı sonuçlar hakkında hastanın önceden rızasının alınarak bilgilendirilmiş olması koşulu ile)
Öngörülebilir	Önlenebilir	Tıbbi Malpraktis	Sorumluluk meydana gelir.

Tablo 1’den de görüldüğü üzere öngörülemeyen ve önlenemeyen zararlı sonuçlardan sorumluluk doğmaz. Kaza yada tesadüf eseri meydana gelen bu olayların içinde

insan hareketinde bulunması gereklidir. Öngörülebilir ancak önlenemeyen durumlar neticesinde komplikasyon söz konusudur. Öngörülebilir ve önlenmesi mümkün olan durumlarda ise tıbbi malpraktis'ten söz edilebilir.

Tıbbi malpraktis olması durumunda sorumluluk oluşabileceği gibi tıbbi müdahale sonrasında meydana gelen durum komplikasyon ise de sorumluluk oluşabilir. "Tıbbi uygulama sonucu oluşan durum komplikasyon olduğundan sorumluluk doğmaz" düşüncesi doğru değildir. Ancak, hangi durumlarda sorumluluk oluşacağı hususu üzerinde durmak gerekir. Zira komplikasyon, hastanın yararına olacak bir uygulamanın, öngörülebilir fakat (bütün önlemlerin alınmasına rağmen) önlenemeyen bazı risklere katlanılarak, hastanın onayı ile yapılması esnasında meydana gelebilecek, istenmeyen riskli durumlardır (2).

Tıbbi malpraktis davalarında hekimlere yönelik yürütülen cezai soruşturmalarda aynı kanun hükümleri uygulanmaktadır. Ancak kamuda çalışan hekimler için soruşturmaya başlanma usulleri ile özel sağlık kurum ve kuruluşlarında ya da bağımsız olarak çalışan hekimler için soruşturma açılma usulleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Özel sağlık kurumlarında yada kendi muayenehanelerinde mesleklerini icra eden hekimlere yönelik tıbbi malpraktis iddiası ile ilgili bir şikayet meydana geldiğinde, Cumhuriyet Başsavcılıkları aracılığıyla derhal soruşturmaya başlanmaktadır (6). Ancak bu durum kamu sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan hekimler için biraz farklıdır. Çünkü yasa gereği kamuda çalışan hekimler için öncelikle mülki amirliklerce haklarında soruşturma izninin verilmesi gerekir.

Tıbbi müdahaleden doğan maddi ve manevi zararlar

Hekimler mesleklerini icra ederlerken yerine getirmeleri gereken birtakım sorumlulukları bulunmaktadır. Şüphesiz ki hekimlik mesleğini icra eden hekimlerimiz bu sorumluluklarının bazen bilerek (kasıtlı) veya çoğunlukla da bilmeden (kasıtsız) dışına çıkabilmektedirler. Bu gibi durumlarda hekimleri bekleyen cezai yaptırımların neler olduğunun çok iyi bilinmesi gerekir (7). Tıbbi müdahalenin kötü uygulanmasından doğan sorumluluk bir tazminatı gerektirir. Şartların oluşması durumunda hem maddi hem de manevi tazminat davası açılabilir. Burada davayı zarar gören hasta kendisi açabileceği gibi hastanın ölmesi durumunda yakınları da dava açabilmektedir.

Tıbbi müdahaleden doğan maddi zararlar, Tıp biliminin, hukuk ve ahlak kurallarının aykırı bulduğu bir hekim davranışı nedeniyle hastanın yaşamını yitirmesi ya da beden gücünü kaybetmesi neticesinde ortaya çıkan malvarlığı

zararlarıdır. Hekimin kusurlu müdahalesi sebebiyle, hastanın hayatını kaybetmesi neticesinde maddi zararların karşılanması "destekten yoksun kalma tazminatı" ile sağlanmaktadır. Maddi tazminatların yanı sıra hekimin kusurlu müdahalesi sonucu hayatını kaybeden hastanın yakınları hekim aleyhine manevi tazminat talep etme haklarına sahiptirler (8).

Serbest çalışan hekimler kusurlu davranışları nedeniyle meydana gelen zararlardan bizzat ve kusuru oranında sorumludurlar. Özel sağlık kurumlarında çalışan hekimler açısından hastanın uğradığı zararlardan özel sağlık kurumu ve hekim müştereken ve müteselsilen sorumludur. Hasta uğradığı zararların tazmini talebini, sadece hekimin kendisine veya sadece özel sağlık kurumuna yöneltebileceği gibi, her ikisine birlikte de yöneltebilmektedir. Taraflar kusurları oranında tazminat taleplerini birbirlerine rücu etme hakkına sahiptirler. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu gereğince, kamu kurum ve kuruluşlarında mesleğini icra eden hekimin kusurlu davranışı sonucu açılacak davada, davalı kamu idaresinin kendisidir. Burada hekime doğrudan doğruya dava açma hakkı bulunmamaktadır. Kamu idaresinin buradaki sorumluluğu ise bir sorumluluk halidir (2).

Son yıllarda yanlış ameliyat, tedavi, teşhis ve benzeri nedenlerle hekim kusuru iddialarıyla açılan tıbbi malpraktis (Tıbbi Yanlış Uygulama) kökenli tazminat davalarında artışlar meydana gelmiştir. Bununla beraber hekimler tarafından şimdiye kadar üstünde yeteri kadar durulmayan tıbbi malpraktis davaları hekimlerin hassasiyetle yaklaştıkları bir konu durumundadır. Tablo 2'de Türkiye'de 2002 yılından günümüze kadar hizmet kusuru iddiası ile açılan dava ve ödenen tazminat tutarları görülmektedir (9).

Tablo 2. Türkiye'de 2002-2014 yılları arası hizmet kusuru iddiası ile açılan dava ve ödenen tazminatlar

Açılan dava sayısı	4.470
Lehte sonuçlanan dava sayısı	3.546
Aleyhte sonuçlanan dava sayısı	764
Ödenen manevi tazminat tutarı	3.266.791 TL
Ödenen maddi tazminat tutarı	3.987.209 TL
Ödenen toplam tazminat tutarı	7.254.000 TL

Tablo 2'den de görüleceği üzere, Türkiye'de 2002-2014 yılları arası Tıbbi hizmet kusuru iddiası ile toplam 4.470 dava açılmıştır. Bu davaların 3.546'sında herhangi bir kusura rastlanmamıştır yani bu davalar lehte sonuçlanmıştır. 764 davada ise hizmet kusuruna rastlanarak açılan davalar

hekim aleyhine sonuçlanmıştır. Aleyhte sonuçlanan davalar neticesinde 3.266.791 TL manevi tazminat, 3.987.209 TL'de maddi tazminat olmak üzere toplam 7.254.000 TL tazminat ödenmiştir. Bu tutar 764 aleyhte sonuçlanan dava adedi dikkate alındığında yüksek bir rakamdır.

Açılan Tıbbi malpraktis davalarında hekim uygulamalarının kusurlu olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla bilirkişilik mekanizmaları çalıştırılmaktadır.

Hekimin mesleki hatalarında bilirkişilik

Hastada istenmeyen bir zarar meydana geldiğinde, bu zarar ve ziyanın tıbbi bir müdahaleden meydana gelip gelmediği, müdahalenin kusurlu olup olmadığını tespit etme görevi, bilirkişilik kuruluşlarındadır. Bu kuruluşlar konuyla ilgili karar verirlerken olayla ilgili kişilerin ifadeleri, sağlık kuruluşunun kayıtları, hasta filmleri, laboratuvar sonuçları ve varsa otopsi bulgularını dikkate almaktadır (10).

Hekimlerin uygulamalarından dolayı meydana gelen hatalarda, yürürlükteki mevzuat çerçevesinde nasıl bir yol izleneceği hususunda bilgi eksikliğinin olması, hataların incelenmesi aşamasında olumsuz tutum alınmasına yol açabilmektedir. Türkiye'de tıbbi uygulama hataları disiplin suçu açısından ilçelerde İlçe Disiplin Kurulları, illerde ise İl Disiplin Kurulu, etik davranış kapsamında mesleki denetleme kurumu olarak Tabip Odaları Onur Kurulları ve Türk Tabipleri Birliği Yüksek Onur Kurulunda gündeme alınmaktadır (11).

Hukuk açısından ise ceza ve tazminat yönünden yapılacak incelemelerde, Yüksek Sağlık Şurası, Adli Tıp Kurumu, Üniversiteler, Tabip Odaları resmi bilirkişi kurumları olarak çalışmaktadırlar. Sağlık Bakanlığı içinde bulunan Yüksek Sağlık Şurası, hekimlerin mesleki uygulamalarına yönelik kusur ve durumlarını belirlemeye yetkilidir. Ancak; hukuki davalar açısından Yüksek Sağlık Şurası'na başvurma zorunluluğu bulunmamaktadır (12). Ancak Anayasa Mahkemesinin 22.10.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3.6.2010 tarih ve 2009/69 esas sayılı ve 2010/79 karar sayılı kararı ile ceza davalarında Yüksek Sağlık Şurasından rapor almakla zorunlu tutulan madde iptal edilmiştir (13).

Hekim mesleki sorumluluk sigortası

Hekim mesleki sorumluluk sigortası; "mesleki uygulamalar sırasında oluşan ve hizmet alan kişiyi zarara uğratan uygulama hataları, ihmal veya özen eksikliği nedeniyle, ödenmesi gereken tazminata yönelik sigortalama işlemidir" (14). Mesleki sorumluluk sigortası, hekim, eczacı,

mühendis, mimar vb. meslek sahiplerinin mesleki faaliyetlerini icra ederken üçüncü kişilere verebilecekleri zararlar neticesinde ödemek zorunda kalacakları yasal tazminatlara karşı koruma sağlamaktadır. Mesleki sorumluluk sigortalarından biride hekim mesleki sorumluluk sigortasıdır.

Hekim mesleki sorumluluk sigortası, serbest, kamu ya da özel sağlık kurum ve kuruluşlarında mesleklerini icra eden hekimlerin mesleki faaliyeti ifa ederken verdiği zararlara bağlı olarak hekim aleyhine yöneltilen tazminat taleplerine ilişkin sigorta poliçesinde belirlenen limitler dâhilinde teminat sağlayan zorunlu bir sigortadır. Hekim mesleki sorumluluk sigortası, sorumluluk sigortalarının bir ürünüdür ve bu alanda faaliyet gösteren sigorta şirketleri tarafından poliçe düzenlenmektedir.

Hekim mesleki sorumluluk sigortası ile hekimin (sigortalının) icra ettiği mesleki faaliyeti sonucunda meydana gelen tıbbi hatalar neticesinde kendilerine yönelik talep edilen tazminat tutarlarına teminat verilmektedir. Teminat altına alınan bu tazminatın tutarı sınırsız değildir. Hekimlere sağlanan bu teminatlar poliçede belirtilen limitler dâhilinde sınırlandırılmıştır.

Sigorta tarafları

Hekim mesleki sorumluluk sigortasında diğer mesleki sorumluluk sigortalarında olduğu gibi sigorta sözleşmesinin 3 tarafı bulunmaktadır. Sigorta şirketi (sigortacı), sigortayı satın alan hekim yada sağlık kurumu (sigortalı), zarara uğrayan ve sigorta ile zararı temin edilecek olan üçüncü şahıslar hekim mesleki sorumluluk sigortasının taraflarını oluşturmaktadır.

Hekimler açısından mesleki sorumluluk sigortasını yaptırmaya yetkili taraflar vardır. Hekim mesleki sorumluluk sigortası (15);

- Kamuya ait sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan uzman hekimler, pratisyen hekimler, asistan hekimler ve dış hekimleri için, sigortalı sıfatıyla bizzat kendileri tarafından,
- Özel sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan uzman hekimler, pratisyen hekimler, asistan hekimler ve dış hekimlerinin her biri için ayrı olmak kaydıyla, sigortalı sıfatıyla bizzat kurumları tarafından,
- Mesleklerini serbest olarak yerine getiren asistan hekimler, pratisyen hekimler, dış hekimleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan hekimler ile sözleşmeli aile hekimleri için bizzat kendileri tarafından, sigorta sözleşmeleri yaptırılır.

Burada sadece özel sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan hekimlerin çalıştığı kurumlar sigorta ettiren sıfatı taşımaktadır. Diğer kamu kurum ve kuruluşlar ile mesleğini serbest olarak ifa eden hekimlerin kendileri sigorta yaptırmaya yetkili taraftır.

Sigorta kapsamı

Hekim mesleki sorumluluk sigortasının kapsamı;

Kamu ve özel sağlık kurumlarında çalışan hekimler ile serbest çalışan hekimler, dış hekimleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan hekimlerin, sigorta poliçesinde konusu belirtilmiş mesleki faaliyeti icra ederken;

- Hekimin neden olduğu zarardan dolayı ödemek zorunda kaldığı veya kalacağı tazminat tutarları,
- Tazminat talebiyle bağlantılı yargılama masrafları,
- Bunlara yönelik hükmolunacak faizlere karşı, poliçede belirtilen limitler dâhilinde sigorta şirketi temin eder (15,16).

Hekim mesleki sorumluluk sigortası hekime (sigortalıya) düzenlenen bir yıllık sigorta poliçesi süresi içinde veya poliçe döneminden önceki 10 yıllık süreler içinde yapılan tıbbi müdahaleler ile ilgili tazminat taleplerine yönelik teminat sağlamaktadır. Fakat 10 yıllık sürenin başlangıcı 30 Temmuz 2009 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu düzenleme ancak 2019 yılında tam anlamıyla uygulanan gerçek bir korumaya dönüşecektir (16,17,18,19).

Hekim mesleki sorumluluk sigortasında teminat dışında kalan haller şunlardır (17);

- “Sigortalının, poliçede belirlenmiş ve sınırları hukuk kuralları ve etik kuralları ile tespit edilen mesleki faaliyeti dışındaki faaliyetlerinden kaynaklanan tazminat talepleri”,
- “Mesleki faaliyetin ifası sırasında sigortalı tarafından kasten sebep olunan her tür olay ile davranışları”,
- “Sigortalı veya çalıştırdığı kişilerin, poliçede belirtilen mesleki faaliyeti ifa ederken alkol, uyuşturucu ya da narkotik maddelerin tesiri altında bulunması sonucunda meydana gelen olaylar” sigorta teminat kapsamı dışındadır.

Prim ödemeleri

Hekimler, dış hekimleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanların hekim mesleki sorumluluk sigortası primlerinin yarısı kendileri tarafından, yarısı ise bağlı buldukları ilgili kurum yada kuruluşlar tarafından ödenir. Söz konusu kişilerin prime katkı yapan kuruluş

kapsamında olmayan tıbbi kötü uygulamalarına dair tazminat talepleri sigorta kapsamı dışındadır. Ancak bu faaliyetler ayrı bir hekim mesleki sorumluluk sigortası ile teminat altına alınır (18).

Öte yandan, hekimler, dış hekimleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar anılan sigorta kapsamında ilişki içerisinde oldukları kurum sayısı kadar sözleşme yaptırmak zorunda olmakla birlikte, istihdam eden kurum ya da kuruluş değişmeksizin bu kurum ya da kuruluşun farklı birimlerinde görev yapılması durumunda ilave sözleşme yapılması gerekmez. Örneğin, Sağlık Bakanlığınca istihdam edilen hekimler, dış hekimleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar ilgili Bakanlığa bağlı sağlık kurumlarında çalışması halinde, çalıştığı kurum sayısından bağımsız olarak tek bir sözleşme yaptırabilir. Buna karşılık, aynı anda bir üniversite hastanesi ve Sağlık Bakanlığına bağlı bir sağlık kurumunda hizmet veren bahse konu kişiler ise her iki kuruluştaki faaliyeti için ayrı sözleşme yapmak zorundadır. Benzer bir durum, hem özel hem de kamu kurumunda çalışan hekimler, dış hekimleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar ile aynı anda birden fazla özel sağlık kurumunda çalışan kişiler için de geçerlidir (18).

Söz konusu kişilerin yürüttüğü faaliyetlere bağlı olarak mezkûr sigorta tarife ve talimatlarında belirtilen indirimli prim ya da zamlı prim uygulaması anılan kişilerin varsa bu kapsamdaki tüm sigorta sözleşmeleri ele alınarak değerlendirilir. Örneğin, bir sigorta sözleşmesinden kaynaklı tazminat ödemesinin yapılması halinde, diğer sigorta sözleşmelerindeki hasarsızlık indirimi söz konusu durumdan etkilenenecektir (18).

26 Temmuz 2014 tarihli 29072 sayılı Resmi Gazete 'de yer alan “Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Kurum Katkısına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ (2010/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” de hekim mesleki sorumluluk sigortası primlerine yönelik ilgili sağlık kurumlarının katkısına ilişkin usul ve esaslar yeniden belirlenmiştir. İlk kez yapılacak sigortalarda bu prim tutarı uygulanır.

Bu tebliğe göre hekim mesleki sorumluluk sigortasına ait risk grupları ve prim tutarları Tablo 3’de yer almaktadır (19,20).

Hekim mesleki sorumluluk sigortasında sigorta primleri hekimlerin branşlarına göre oluşturulan her bir risk grubuna göre farklılık göstermektedir. Kamuya ait sağlık

Tablo 3. Hekim mesleki sorumluluk sigortası risk grupları ve prim Tutarı

Risk Grubu	Prim Tutarı (TL)	Örnek Uzmanlık Branşları*
1.Grup	150	"Adli tıp, Anatomi, Çevre sağlığı..."
2.Grup	300	"Pratisyenler, Aile hekimi, Dermatoloji, Fiziksel tıp, Nükleer tıp, Diş tabibi..."
3.Grup	500	"Çocuk sağlığı, Enfeksiyon hastalıkları, Göğüs hastalıkları, Göz hastalıkları, İç hastalıkları, Kardiyoloji, Nöroloji, Radyoloji, Psikiyatri, Üroloji..."
4.Grup	750	"Acil tıp, Anestezi, Beyin cerrahisi, Genel cerrahi, Kadın hastalıkları, Kalp cerrahisi, Ortopedi, Plastik cerrahi..."

*Risk gruplarına dahil bütün uzmanlık dalları için bkz. İlgili tebliğ Ek 1

kuruluşlarında çalışan hekimler ile özel sağlık kuruluşlarında çalışan hekimler belirlenen prim tutarının tamamını sigorta şirketine ödedikten sonra %50'si çalıştıkları kurum tarafından kendilerine iade edilir.

Sigorta prim artırımı ve prim indiriminde aşağıda yer alan tablodaki (Tablo 4) basamak esası uygulanır (20).

Tablo 4. Prim indirimi ve prim artırımı değerleri

Basamak	İndirilmiş Prim	Zamlı Prim
7	%20	-
6	%15	-
5	%10	-
4	-	-
3	-	%15
2	-	%30
1	-	%50

Belirlenen bu primler hekimler yada ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından şu şekilde ödenmektedir (20).

- Kamu hastanelerinde mesleklerini icra eden hekimler; sigorta poliçesinin primlerini sigorta şirketine veya acenteye ödedikten sonra, ödemiş olduğu sigorta priminin %50'sini döner sermayesi olan kurumlarda ilgili döner sermayenin bütçesinden, döner sermayesi olmayan kurumlarda ise ilgili kurum bütçesinden tahsil edilir. Hekimler sigortaya ait prim iadelerini ilgili poliçe veya sigorta şirketi yada sigorta acentesi kaşesinin bulunduğu ödeme dekontunun bir örneğini 30 gün içinde ilgili kuruma ibraz etmeleriyle geri alabilirler.
- Kamu kurumlarının aksine özel sağlık kurumlarında mesleklerini icra eden hekimlerin sigorta primleri ilgili kurum tarafından sigorta şirketine yada sigorta

acentesine ödenir. Özel sağlık kurumları tarafından ödenen bu primlerin %50'si sigortalıya (hekime) yansıtılır.

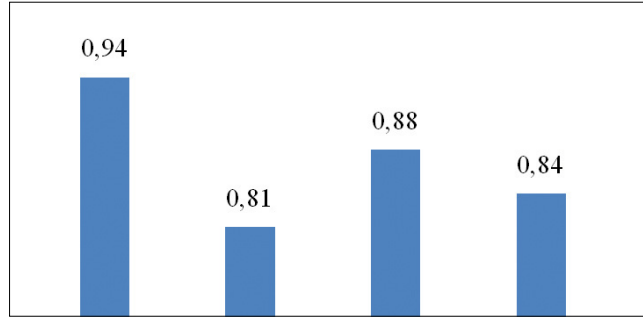
- Kamu ve özel hastaneler dışında mesleklerini serbest olarak icra eden hekimler ile bir sözleşmeye bağlı olarak aile hekimliği yapanların sigorta primlerinin tamamı hekimin kendisi tarafından ödenir.

Sonraki yıllarda ise normal primlerin nasıl belirleneceğine dair bir yöntem kararlaştırılmamıştır (15).

Hekim mesleki sorumluluk sigortası ve Türkiye'deki mevcut durumu

Daha önceki bölümlerde de bahsettiğimiz gibi hekim mesleki sorumluluk sigortası Türkiye'de 30 Temmuz 2010 yılından itibaren zorunlu hale getirilmiştir. Türkiye'de uygulanan hekim mesleki sorumluluk sigortası hekimin Türkiye sınırları içinde icra ettiği mesleki faaliyetleri için geçerlidir.

2010 yılından başlayarak 2013 yılı sonu itibariyle hekim mesleki sorumluluk sigortasına ait yazılan poliçe adetleri Grafik 1'de gösterilmiştir. Karşılaştırmacı olması açısından bu yıllar arası Türkiye'deki hekim sayıları (uzman hekim,

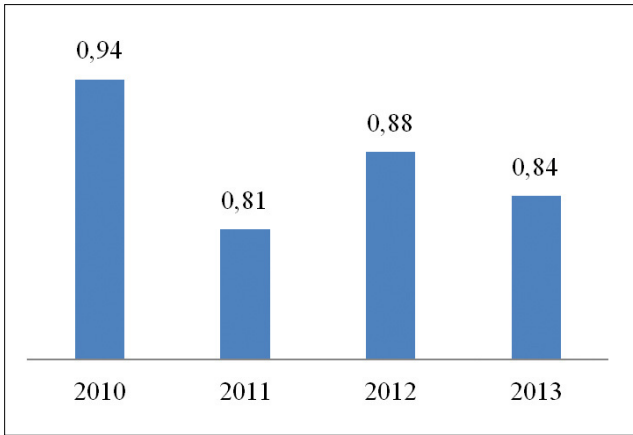

Grafik 1. 2010-2013 Yılları arası hekim mesleki sorumluluk sigortası poliçe adetleri ve Türkiye'deki hekim sayıları

pratisyen hekim, asistan hekim ve diş hekimi toplam sayısı)'da aynı grafikte yer almaktadır (21,22,9).

Grafik 1 incelendiğinde; 2010 yılında 136.283 adet sigorta poliçesi üretilmiş olup bu rakam 2011 yılında 119.437 poliçe adedine düşmüştür. 2012 yılında 132.732 ve 2013 yılında 131.145 adet sigorta şirketleri tarafından hekim mesleki sorumluluk sigortası poliçesi satılmıştır. Türkiye'de hekimlerin hekim mesleki sorumluluk sigortası sigortalılık oranları ise Grafik 2'de yer almaktadır (21,22,9).

Yıllar itibariyle hekim mesleki sorumluluk sigortası sigortalılık oranı %80'lerin üzerinde seyretmektedir. En yüksek oran 2010 yılında %94, en düşük oran ise 2011 yılında %81'dir.

Grafik 2. Yıllar itibariyle sigortalılık oranı*

Yurtdışındaki örneklere bakıldığında özellikle gelişmiş ülkelerde sigorta limitleri ve primlerinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Hollanda, Almanya ve Lüksemburg gibi Avrupa ülkelerinde hekimlere sigorta yaptırmadıkları durumunda ruhsat verilmemekte ve hastanelerde çalışabilmeleri için sigorta yaptırmaları zorunlu tutulmaktadır. Hollanda, Danimarka, Fransa, Almanya, İsviçre, Lüksemburg ve Norveç'te bağımsız olarak çalışan hekimlerin %100'ü hekim mesleki sorumluluk sigortasına sahiptir. İtalya'da ise hekimlerin yaklaşık %15'i kendi sorumluluk sigortalarına sahiptirler. İngiltere'de hekimlerin çoğunluğu savunma organizasyonları tarafından sigortalanmaktadır. Portekiz'de ise 30.000 hekimin %65-75'i hekim mesleki sorumluluk sigortası sahibidir(23).

Türkiye'de 2010 yılı itibariyle uygulanmaya başlayan hekim mesleki sorumluluk sigortasına ait yazılan prim tutarları ve sigorta şirketleri tarafından ödenen tazminat tutarları Tablo 6'de yer almaktadır (21).

Tablo 6. Hekim mesleki sorumluluk sigortası yazılan prim ve ödenen tazminat tutarları

Yıllar	2010	2011	2012	2013
Yazılan Prim Tutarı	53.501.394	47.613.583	50.946.983	48.847.947
Ödenen Tazminat Tutarı	-	-	1.249.000	2.990.000

Türkiye'de hekim mesleki sorumluluk sigortasında yıllık ortalama 50 milyon TL civarında prim tahsilatı yapılmıştır. Sigortalılara ödenen tazminat 2012 yılında 1.249.000 TL iken 2013 yılında %100'ün üzerinde bir artışla 2.990.000 TL civarında gerçekleşmiştir.

*Türkiye Sigorta Birliği'nin yayımlanmış olduğu istatistik raporlardaki yıllık sigorta poliçe adetleri Sağlık Bakanlığı'nın yayımladığı yıllık hekim sayılarına bölünerek sigortalı hekim oranı hesaplanmıştır.

Daha önceki bölümlerde bahsedildiği gibi hekim mesleki sorumluluk sigortası prim tutarları ayrılan risk gruplarına göre farklılık göstermektedir. Tablo 7'de hekim mesleki sorumluluk sigortasında yazılan primlerin risk grupları bazında dağılımları yer almaktadır (24,25,26,27).

Tablo 7. Hekim mesleki sorumluluk sigortası poliçesi risk grubu bazında dağılım (2011– 2014/6)

	2011	2012	2013	2014
1. Risk Grubu	%5	%4.8	%4.6	%4
2. Risk Grubu	%44	%42.7	%41.7	%42
3. Risk Grubu	%31	%31.9	%32.5	%32
4. Risk Grubu	%20	%20.6	%21.2	%21

Üretilen poliçelerin ortalama %5 gibi bir kısmını 1. Risk grubuna dahil hekim poliçeleri oluşturmaktadır. Ortalama %40'ını 2. Risk grubuna dahil hekim poliçeleri, %30'luk kısmını 3. Risk grubuna dahil hekim poliçeleri, ortalama %20'lik kısmını da 4. Risk grubuna dahil hekim poliçeleri oluşturmaktadır.

Hekim mesleki sorumluluk sigortası poliçelerine ait bilgiler bu şekilde yer alırken sigortalıların (hekimlerin) risk gerçekleştiğinde hasar temini için sigorta şirketlerine bildirilen hasar nedenleri Tablo 8'de yer almaktadır (25).

Tablo 8. Hasar dosyası verilerinde belirtilen hasar nedenlerine göre dağılım (2012)

Hasar Nedenleri	Oran
Hamilelik sürecinin yönetilmesinde yetersizlik	%26.7
Yanlış ilaç uygulaması	%12.5
Gereksiz ameliyat yapılması	%8.6
Doğum şekli seçimindeki yanlışlık	%8.3
Anestezide hastanın değerlendirilmesinin tamamlanmaması	%6,1
Anestezide hastanın takibinde yetersizlik	%3.9
Sezaryen doğum uygulamasında yapılan yanlışlık	%3.1
Yanlış tip ve türde ürün verilmesi	%2.8
Diğer nedenler	%28.1

Tablo 8 incelendiğinde 2012 yılına ait sigorta şirketlerine hasar temini için başvuru nedenleri arasında en büyük payı %26,7 ile hamilelik sürecinin yönetilmesinde yetersizlik nedenini almaktadır. Bu orana doğum şekli seçimindeki yanlışlık (%8,3) ve sezaryen doğum uygulamasında yapılan yanlışlık (%3,1) nedenlerini de eklediğimizde %38,1'lik kısmı doğum nedeniyle meydana gelen tıbbi hatalardan oluşmaktadır. İkinci en yüksek oran %12,5 ile yanlış ilaç uygulaması nedeni yer almaktadır.

Türkiye’de uygulanan hekim mesleki sorumluluk sigortasına yönelik Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından, ilgili sağlık çalışanlarının ve sağlık mağdurlarının sigorta poliçelerinin mevcudiyetini öğrenebilmek amacıyla “Doktor Poliçe Sorgulama Uygulaması” hayata geçirilmiştir. Bu uygulamayla; doktor tescil numarası ve hasar ihbar tarihi ile ilgili hekimin sigorta poliçesinin olup olmadığı ve poliçenin mevcut olması durumunda sigorta şirketi bilgisi görüntülenebilmektedir. Sağlanan bu uygulama ile ilgili doktorun sigorta poliçe bilgilerine doğrudan ulaşım sağlanarak mağdurların tazminat taleplerini “doğru” sigorta şirketlerine yöneltmelerini sağlamak amaç edinilmiştir(28).

Sonuç ve değerlendirme

Hekim mesleki sorumluluk sigortası Türkiye’de uygulanan zorunlu sigorta dallarından biridir. Hekimlerin mesleki faaliyetlerini ifa ederken vermiş oldukları zararlara karşı açılan tıbbi malpraktis davaları neticesinde talep edilen tazminatlara karşı teminat sağlayan bir sigorta türüdür.

Son yıllarda açılan tıbbi malpraktis davalarında artışlar yaşanmasına karşın bu davaların çok az bir kısmının hekimler aleyhine sonuçlandığı görülmektedir. Türkiye’de hasta ya da hasta yakınları meydana gelen ölümlerin ya da sakat kalmaların hekim ihmalinden kaynaklandığını bilebilirler mi? Ya da takdiri ilahi deyip kaderlerine razı mı olurlar? Tıbbi hatalar dava konusu olduğunda bilirkişilerin

raporları doğrultusunda mahkemelerin verdiği kararlar neticesinde ortaya çıkabiliyor.

Sigorta şirketlerine hasar temini için başvuruların nedenlerine bakıldığında büyük bir kısmının kadın doğumla ilgili olduğu görülmektedir. İkinci en büyük neden ise yanlış ilaç uygulamalarından kaynaklanmaktadır. Sigorta şirketleri açısından kadın hastalıkları grubunun en riskli grupta yer alması ve prim tutarının buna göre yüksek olması doğru bir uygulamadır.

Hekim mesleki sorumluluk sigortalarında tahsil edilen primler ödenen hasar tutarlarından kat ve kat fazladır. Aradaki fark sigorta şirketlerine gelir olarak kalmaktadır. Sigorta şirketleri tarafından toplanan primler kat ve kat hasarı ödemedede yeterli düzeydedir. Bu sonuç bize gösteriyor ki, sigorta prim tutarları makul seviyelere çekilse bile sigorta şirketleri bundan zarar etmeyecektir.

Hekim mesleki sorumluluk sigortasında risk grupları belirlenirken hekim uzmanlık dallarının yanı sıra somut bir ölçütte kullanılması gerekir. Örneğin ilçe devlet hastanesinde çalışan bir hekim ile tam teşekküllü gelişmiş bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan bir hekimin riske maruz kalma oranları birbirinden çok farklıdır. Risk grupları ve ödemesi gereken prim tutarları hesaplanırken çalışma koşullarının da bu hesaplara dahil edilmesi gerekir.

Kaynaklar

1. <http://www.aksigorta.com.tr/diger-sigortalar/zorunlu-hekim-sorumluluk-sigortasi/urun-bilgisi>
2. Savaş H. Tıbbi Malpraktis ve Komplikasyondan Doğan Sorumluluklar, İstanbul Barosu Yayınları 4/1, 2012;270:259-93.
3. Demir M. Tıbbi Organizasyon Kusuru Açısından Hastanelerin Hukuksal Sorumluluğu, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010:367-39.
4. Ünder Y.E. Asistan Hekimlerin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul Barosu Yayınları 4/1, 2012;35-36:35-47.
5. <http://www.emrahucel.av.tr/makaleler/saglikhukuku.html> (erişim tarihi: 03.08.2014).
6. Ferahman N. Hekimlerin Tıbbi Uygulama Hatalarından Doğan Sorumlulukları, İnternet yazısı, web adresi: <http://kulacoglu.av.tr/blog/2017-hekimlerin-tibbi-uygulama-hatalarından-dogan-sorumluluklari> (erişim tarihi: 24.08.2014).
7. Tümer A. R. Hekimlerin Cezai Sorumlulukları ve 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun Hekimlere Getirdiği Yükümlülükler, Hacettepe Tıp Dergisi 2005; 36:3-8
8. Savaş N. Hekimin Tazminat Sorumluluğu, İstanbul Barosu Yayınları 4/1, 2012;157-77.
9. <http://www.medimagazin.com.tr/> (erişim tarihi: 05.08.2014)
10. Polat O., Pakiş İ. Tıbbi Uygulama Hatalarında Hekim Sorumluluğu, Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi Cilt: 2, Sayı: 3, 2011;119-25.
11. Yorulmaz, C., Kır Z., Ketenci Ç. Tıbbi Uygulama Hataları ve Bilirkişilik, İ.Ü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Yeni Yasalar Çerçevesinde Hekimlerin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu, Tıbbi Malpraktis ve Adil Raporların Düzenlenmesi, Sempozyum Dizisi No:48,2006;55-69.
12. Koç S. Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Hekim Sorumluluğu, Türkderm 2001;41:33-8
13. Resmi Gazete, 22.10.2010 tarih, 27737 sayılı.
14. Tümer R.A., Akçan R., Karacaoğlu E. Ülkemizde ve Dünyadaki Örnekleri ile Hekim Mesleki Sorumluluk Sigorta Sisteminin Değerlendirilmesi, Hacettepe Tıp Dergisi 2011;42:34-41.
15. <http://www.istabip.org.tr/dosyalar/hukuk/zmssorucevap.pdf> (erişim tarihi: 01.07.2014).
16. Sağlık Bakanlığı, Mali Sorumluluk Sigortası İle İlgili Açıklama/ Soru ve Cevaplar, <http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-10756/mali-sorumluluk-sigortasi-ile-ilgili-aciklama.html> (erişim tarihi: 23.08.2014).
17. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, Yayımlandığı Resmi Gazete: 26 Mayıs 2013 tarihli ve 28658 sayılı.

18. Hazine Müsteşarlığı, Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Uygulama Esaslarına İlişkin Genelge, (2013/12) 24.07.2013.
19. <http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-10756/mali-sorumluluk-sigortasi-ile-iligili-aciklama.html> Mali Sorumluluk Sigortası ile İlgili Açıklama/Soru ve Cevaplar (erişim tarihi: 17.08.2014).
20. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Kurum Katkısına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ (2010/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (2014). T.C. Resmi Gazete, 29072, 26 Temmuz 2014.
21. Türkiye Sigorta Birliğinin Resmi İnternet Sitesi, <http://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler> (erişim tarihi:17.07.2014).
22. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2012, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Ankara. 2013.
23. <http://www.maksimumsigorta.com.tr/bireyselurunler-3-mesleki-sorumluluk-sigortasi.html> (erişim tarihi:01.08.2014)
24. HATMER (Sigorta Hasar Takip ve Gözetim Merkezi) Resmi İnternet Sitesi, Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçesi İstatistikleri 2011;9:1-12.
25. HATMER (Sigorta Hasar Takip ve Gözetim Merkezi) Resmi İnternet Sitesi, Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçesi İstatistikleri 2012; 23-27.
26. HATMER (Sigorta Hasar Takip ve Gözetim Merkezi) Resmi İnternet Sitesi, Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçesi İstatistikleri 2013; 19.
27. HATMER (Sigorta Hasar Takip ve Gözetim Merkezi) Resmi İnternet Sitesi, Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçesi İstatistikleri 2014;20.
28. SBM (Sigorta Bilgi Merkezi) (2014). <https://www.sbm.org.tr/tr/Haberler/Sayfalar/Art%C4%B1k-Doktorunuzun-Poli%C3%A7esini-Sorgulayabilirsiniz!.aspx> (erişim tarihi: 10.08.2014).